

## *Мови та літератури національних меншин*

Навчання мовам та літературам національних меншин можна здійснювати за наявними в закладі підручниками попередніх років.

У загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням *російською мовою* при вивченні курсу «**Російська мова**» можна користуватися такими підручниками:

Назва	Автор	Вид-во	Документ про надання грифа
Російська мова	Бикова К. І., Давидюк Л. В., Статівка В. І.	Зодіак-ЕКО	Наказ МОН від 15.12.2009 № 1133
Російська мова	Михайловська Г.О., Пашківська Н.А., Корсаків В.О., Барабашова О.В.	Освіта	Наказ МОН від 15.12.2009 № 1133
Російська мова	Малихіна О. В.)	Гене́за	Наказ МОН від 15.12.2009 № 1133

При цьому інформуємо, що оновлену програму розвантажено за рахунок вилучення та спрощення окремих загальних тем, а також видів робіт з розвитку зв'язного мовлення. Таким чином, навчальний матеріал зазначених підручників необхідно використовувати, не беручи до уваги вилучені теми або розділи.

Додатково введено тему «Переходные, непереходные глаголы», оскільки знання цих ознак дієслова в подальшому необхідні при вивченні теми про створення прислівників. У цьому випадку можна вибірково користуватися матеріалами параграфа 8 підручника авторів Бикової К.І та ін.; уроків №№ 13-14 підручника автора Малихіної О.В.; параграфа 15 підручника авторів Михайловської Г.О та ін.

Окрім того, у своїй роботі вчителі можуть спиратися на відповідні статті в журналі «Русская словесность в школах Украины» та додаткову методичну літературу:

Зошит для успішного оволодіння орфографічними і пунктуаційними навичками для 7 класів загальноосвітніх початкових закладів з навчанням російською мовою» ( автор Воскресенська К. О.) – «Ранок», 2011;

«Російська мова. За всією шкільною програмою + профільний рівень» (автори: Партола М.І., Лук'яненко С.В.) - «Весна», 2012;

«Російська мова. За всією шкільною програмою + профільний рівень» (автори: Партола М. І., Лук'яненко С. В.) – 2012;

«Російська мова: комплексний довідник абітурієнта» (автори: Дмитренко Є. В.) - «ТОВ «ПЕТ», 2014;

«Російська мова. Експрес-контроль. 7 клас» (автор Пилипенко Ж. В.) – «Ранок», 2013;

Зошит для контрольних робіт з розвитку зв'язного мовлення з російської мови. 7 клас ( автор Коновалова М. В. ) -ВД «Основа», 2015;

Зошит з розвитку зв'язного мовлення. 7 клас (автори: Бикова К. І. та ін.) -

ВД «Освіта», 2015.

При вивченні **інтегрованого курсу «Література»** (російська та зарубіжна) можна використовувати такі підручники:

<b>Назва</b>	<b>Автор</b>	<b>Вид-во</b>	<b>Документ про надання грифа</b>
Література (російська та зарубіжна)	Сімакова Л. А	Зодіак-ЕКО	Наказ МОН від 15.12.2009 № 1133
Література (російська та зарубіжна)	Волощук Є. В.	Генеза	Наказ МОН від 15.12.2009 № 1133
Література (російська та зарубіжна)	Звinyaцьковський В.Я., Філенко О. М	Освіта	Наказ МОН від 15.12.2009 № 1133

Оновлену навчальну програму розвантажено за рахунок вилучення таких тем та розділів: «Єрмолай – Еразм», «Повість о Петре и Февронии Муромских» (розділ «Из устного народного творчества»); «И. С. Тургенев. «Бежин луг» (розділ «Из золотого фонда русской литературы»); розд. «Чтобы знать и помнить».

Звільнені години рекомендуємо розподілити таким чином: 3 години додати на розвиток зв'язного мовлення учнів, 1 годину – на позакласне та сімейне читання, 1 год. – «Из устного народного творчества»; 1 год. - на тему «М. Ю. Лермонтов. «Мцыри», «Кавказ»; 1 годину – на тему «Дж.Олдридж «Последний дюйм»; 1 год. – «А.Грин. «Алые паруса»; 1 год. – «А.Азимов «Профессия 2 или Дэвид Амонд «Скеллиг».

При вивченні теми «А.Грин «Алые паруса» необхідно використовувати попередні підручники з інтегрованого курсу «Література» (російська і зарубіжна) для 8 класу:

<b>Назва</b>	<b>Автор</b>	<b>Вид-во</b>	<b>Розділи, які можна використовувати</b>
Література (російська та зарубіжна)	Півнюк Н.О., Гребницька Н.М.	Грамота	розділ «Из русской и мировой литературы XX века», стор.278-297
Література (російська та зарубіжна)	Волощук Є. В.	Генеза	розділ «Из русской и мировой литературы XX века», стор.208-214

Література (російська та зарубіжна)	Звиняцьковський В.Я., Філенко О. М	Освіта	розділ 3 «Мифы современности», стор.314-340
-------------------------------------	---------------------------------------	--------	---

В оновленій програмі замість творчості Роберта Шеклі введено вивчення творчості Айзека Азімова «Професія» або Девида Амонда «Скеллиг». Тому пропонуємо із матеріалів попередніх підручників використати вступну частину розділу, що присвячена загальним питанням такого жанру як фантастика, та цикл статей :

Ніколенко О. М. Система уроків за повістю А. Азімова «Фах»/ Ольга Ніколенко // Вивчення зарубіжної літератури. 7 клас. – Харків: Ранок, 2002. – С. 200 –216.;

Пітерська О. В. Цикл уроків за темою «Сучасна література. Я і світ» 7 клас / Олена Пітерська // Світова література. 2015. – № 13–14.;

Айзек Азімов. «Фах». Роздуми про майбутнє людини й людства. Система уроків // Світова література. 7 клас: конспекти уроків / [під керівництвом О. А. Бондаренко, О. О. Чмигової] – Київ: Шкільний світ, 2015. – С. 186–194.;

Азімов А. Фах [Електронний ресурс] / А. Азімов. – Режим доступу: <http://javalibre.com.ua/java-book/book/1574>

А також наступну додаткову методичну літературу:

«Інтегрований курс «Література» (російська і зарубіжна). Зошит для контрольних робіт. 7 клас» (автори: Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мельник А.О.)-ТОВ "СИЦІЯ", 2015;

«Інтегрований курс «Література» (російська і зарубіжна). Хрестоматія. 7клас» (автор Проценко Т.В.)-ТОВ «ПЕТ», 2015;

«Інтегрований курс «Література» (російська і зарубіжна). Зошит для контролю навчальних досягнень учнів, 7 клас»(автор Полулях Н.С.) – Ранок, 2015;

«Література: Комплексний зошит для контролю знань. 7 клас»( автор Макаренко Л.А.)- Ранок, 2015.

*у загальноосвітніх навчальних закладах із навчанням українською мовою*

При вивченні курсу «Російська мова» можна користуватися такими підручниками:

Назва	Автор	Вид-во	Документ про надання грифа
Російська Мова (курс 1-12)	Пашківська Н.А., Михайлівська Г.О., Распопова С.О.	Освіта	Наказ МОН від 15.12.2009 № 1139
Російська Мова (курс 1-12)	Баландіна Н.Ф., Дегтярьова К.В., Лебедеенко С.О.	Знання України	Наказ МОН від 15.12.2009 № 1139

Російська Мова(3 рік навчання)	Корсаков В.О., Сакович О.К., Гудзик І.П.	Освіта	Наказ МОН від 15.12.2009 № 1139
---	--	--------	------------------------------------

Вивчення російської мови в 7 класі загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання, де предмет розпочинають вивчати з 1 або 5 класу, буде здійснюватися за оновленими навчальними програмами, що враховують зміни, внесені до Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджених наказом МОН України від 23.02.2004 № 132, із змінами, внесеними наказом МОН України № 66 від 05.02.2009. Згідно з ними на вивчення курсу виділяється 70 годин (2 години на тиждень) – це на 17,5 годин більше, ніж було в попередні роки.

Це необхідно враховувати при користуванні зазначеними вище підручниками, збільшуючи, на власний погляд, кількість годин на вивчення тієї чи іншої теми.

Рекомендуємо додаткові години використати перш за все для закріплення мовленнєвих умінь і навичок з усіх видів мовленнєвої діяльності.

Під час планування роботи в цьому класі вчитель може користуватися методичними рекомендаціями щодо календарного розподілу навчального матеріалу даного курсу, надрукованими в часописі «Всесвітня література в школах України» (напр.. 2015. – № 8).

У цілому перелік мовних тем, їх кількість і зміст у названих підручниках повністю співпадають за оновленими програмами. Тут представлено навчальний матеріал з усіх розділів курсу мови. Учитель має лише звернути увагу на послідовність його вивчення: запропоноване нове календарне планування дещо не збігається зі змістом рекомендованого для використання підручника.

Під час підготовки таких уроків рекомендується користуватися публікаціями, присвяченими реалізації цього напрямку мовленнєвої роботи. Зокрема, посібником «Російська мова: Читання мовчки» (автор Гудзик І.П.)-Харків: Торсінг, 2002), загальними статтями й розробками уроків з розвитку мовлення, надрукованими в часописі «Русская словесность в школах Украины»: «Робота з розвитку діалогічного мовлення учнів у навчанні російської мови» (авт. І. Ф. Гудзик; 2009, № 4), «Підготовча робота над монологічним висловлюванням на уроках російської мови» (авт. І. Ф. Гудзик; 2009, № 1), «Підготовка учнів до складання монологічного висловлювання на лінгвістичну тему» (авт. С. А. Коцуба; 2014, № 5), «Про формування у школярів уміння читати мовчки незнайомий текст, розуміти прочитане» (авт. Л. В. Кулешова; 2011, № 5), «Розвиток у школярів уміння складати діалог за заданою ситуацією спілкування» (авт. А. Д. Ніколова; 2009, № 4), «Підготовка до твору-роздуму на морально-етичну тему» (авт. О. В. Янкович; 2008, № 1), «Навчання учнів сжатого переказу за змістом тексту на морально-етичну тему» (А. Н. Бережная; 2015, № 1) тощо.

Вивчення *молдовської мови* в 7 класах здійснюватиметься за навчальною програмою: Молдовська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою. - Одеса: «ВМВ», 2013

(зі змінами, затвердженими наказом Міністерства від 29.05.2015 № 585). При вивченні молдовської мови можна використовувати навчальний матеріал, вміщений у підручнику «Молдовська мова. 7 клас», (авт. Фетеску Л.І., Кьося В.В. – Одеса. «Астропринт», 2010).

Вивчення **інтегрованого курсу «Література»** (молдовська та зарубіжна) в 7 класах здійснюватиметься за навчальною програмою (зі змінами, затвердженими наказами Міністерства від 04.08.2014 № 895, від 29.05.2015 № 585): Література (молдовська та зарубіжна). 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою. – Одеса.: «ВМВ», 2013.

При цьому можна використовувати навчальний матеріал підручника «Література» (молдовська та зарубіжна), 7 клас (авт. Фетеску Л.І., Кьося В.В. – Одеса. «Астропринт», 2010).

У загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням польською мовою необхідно використовувати програму: Польська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою зі змінами 2015 р. (укладачі: Іванова М.С., Ільчук В.Т., Дудкевич Н.В., Куц М.І.). При використанні підручників з польської мови для 7 класу попередніх років видання необхідно враховувати зміни у програмі 2015 р.

У нагоді вчителю стануть посібники: «Збірник підсумкових завдань з польської мови» (Бяла Т., Хлопек А. Б., Петрушка Л. А., Бунь Л. З., Карпа В. Я.), посібник «Антологія для позакласного читання 7-8 класи» (Упорядник: Хлопек А. Б.) та сайти:

<http://vippp.org.ua/index.php?pagename=gymanitar>

<http://www.bryk.pl/lektury/>

<http://sciaga.pl/>

<http://werbalnik.xunil.pl/>

<http://doszkolki.blox.pl/html>

<http://aleklasa.pl/>

<http://aztekium.pl>

<http://www.polska-szkola.pl/>

<http://www.edukacja.edux.pl/biblioteka.php>

<http://sjp.pwn.pl/>

Вивчення *угорської мови* в навчальних закладах з навчанням угорською мовою у 7 класі здійснюється за навчальною програмою «Угорська мова» для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою (автори: Браун Є.Л., Бардош Н.С., Зикань Х.І., Кейс М.Ю., Пердук І.Е. – 2013);

При вивченні угорської мови рекомендуємо навчальний матеріал вивчати із підручника попередніх років видання («Угорська мова» 7 кл. автор: Ковтюк І.Я., вид.: Букрек, 2007). Теми, яких немає у цьому підручнику, можна знайти у фаховій літературі.

При вивченні **інтегрованого курсу «Література»** (угорська та зарубіжна) в загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням угорською мовою необхідно користуватися програмою «Література» (угорська та зарубіжна) для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою (автори: Браун Є.Л., Бардош Н.С., Зикань Х.І., Кейс М.Ю., Пердук І.Е. – 2013).

Рекомендуємо при вивченні цього курсу використовувати навчальний

матеріал підручника «Література» (угорська та зарубіжна) 7 клас (автор: Кулін К.С., вид.: Світ, 2007).

У загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням румунською мовою учні 7 класів будуть навчатися за удосконаленими навчальними програмами «Румунська мова» для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням румунською мовою (укладачі: Остафій О. Р., Говорнян Л. С., Бику А. М., Бурла О. К., Попа М. К., Сланіна З. І.).

При вивченні румунської мови рекомендуємо використовувати навчальний матеріал підручника «Румунська мова» 7 клас (автор: Криган С. Г., Чернівці, Видавничий дім «Букрек», 2007).

Вивчення **інтегрованого курсу «Література»** (румунська та зарубіжна) у 7 класах буде здійснюватися за навчальною програмою «Література» (румунська та зарубіжна) для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням румунською мовою (укладачі: Остафій О. Р., Говорнян Л. С., Андрухович О. Г., Герман Д. С., Колесникова Д. О., Ротару Л. М., Сувейко Н.О.).

При вивченні інтегрованого курсу «Література» (румунська та зарубіжна) у 7 класах можна використовувати навчальний матеріал підручника «Література» (румунська та зарубіжна) 7 клас (автор: Корбу С. Г., Чернівці, Видавничий дім «Букрек», 2007); а також навчальних посібників «Антологія для позакласного читання для учнів 7-8 класів» (упорядник: Гочу С.С., вид., Харків «Торсинг Плюс», 2013), «Літературне читання» для учнів 7 класу (автори: Помпуш Л. Д., Дирда Р. М., Семенюк А. М., Гузун Р. С. вид. Чернівці «Технодрук» 2005).

Зміст навчального матеріалу, що не міститься у підручниках попередніх років, можна знайти у фаховій літературі та на сайтах:

<http://www.lecturirecenzate.ro/2014/01/cantecul-oastei-lui-igor/>

<http://www.alternativaonline.ca/Ortodoxie0801.html>

<http://www.crestinortodox.ro/biblia/Evanghelia-dupa-Marcu/Parabola-semanatorului>

[https://ro.wikipedia.org/wiki/Vasile\\_T%C4%83r%C3%A2%C8%9Beanu](https://ro.wikipedia.org/wiki/Vasile_T%C4%83r%C3%A2%C8%9Beanu)

<http://www.contrafort.md/numere/ilie-tudor-zegrea-cern-u-i-0>

[https://ro.wikipedia.org/wiki/Jonathan\\_Swift](https://ro.wikipedia.org/wiki/Jonathan_Swift)

[https://ro.wikipedia.org/wiki/C%C4%83I%C4%83toriile\\_lui\\_Gulliver](https://ro.wikipedia.org/wiki/C%C4%83I%C4%83toriile_lui_Gulliver)

<http://www.crestinortodox.ro/carti-ortodoxe/psaltirea/>